

LINNU I

EURA
LIIKKA

TURUN JA PORIN LÄÄNINHALLITUS

Ossi Pihajoki

VEDENPINNAN LASKUN VAIKUTUS
LJESJÄRVEN LINNUSTOON

1977-07-11

VEDENPINNAN LASKUN VAIKUTUS LIESJÄRVEN LINNUSTOON

Yleistä

Liesjärvi on Turun ja Porin läänissä, Euran ja Laitilan kuntien rajalla, Hinnerjoen kirkonkylän eteläpuolella, Liesjärvenkulman kylässä sijaitseva järvi (peruskarttalehti n:o 1133 05), jonka vedenpintaa laskettiin muutama vuosikymmen sitten. Liesjärvestä tuli tällöin kaislan ja saran peittämä vesijättömaa, joka täyttyi vedellä tulvakausion aikana.

Liesjärven vesijättömaan pinta-ala on noin 70 ha. Rantaviivaa kertyy 4 km, josta puolet on suota (Liesrahka) ja kolmasosa peltoa. Koska Liesjärvi sijoittuu sekä Euran että Laitilan kuntien alueelle, jakaantuu se myös seutukaavallisesti Satakunnan ja Varsinais-Suomen seutukaavojen alueille. Vuonna 1973 ilmestyneessä Satakunnan virkistys- ja suojelualueita koskevassa vaihekaavassa Liesjärveä ei ole huomioitu. Haukiojan ja Kalinaisen tekemässä "Satakunnan luonnonsuojeluselitys 1976" Liesjärvi on arvioitu valtakunnallisen tason suojelukohteeksi. Lounais-Suomen seutukaavan suoja-aluesuunnitelmassa vuodelta 1971 Liesjärveä ei ole huomioitu.

Vedenpinnan muuntelu

Liesjärven vedenpintaa laskettiin muutama vuosikymmen sitten 2-3 metriä, jolloin järvestä tuli vesijättömaa. Vuonna 1969 järven pohjoispään laskuoja padottiin vesihallituksen toimesta ja veden pinta nousi vajaan metrin. Tämän toimenpiteen ansiosta Liesjärvestä tuli muutamassa vuodessa erinomainen lintujärvi. Huolimatta siitä, että turvepato päästi vettä lävitseen ja vedenpinta laski loppukesällä, vettä riitti keväällä ja alkukesästä vesilintujen pesimiseen. Pattoamisen ansiosta voitiin osaltaan vähentää myös Lapinjoen tulvapainetta.

Järven vedenpinnan nosto oli vesihallituksen rahoittama tutkimusprojekti, jossa seurattiin vedenpinnan noston vaikutusta turvelauttojen syntymiseen. Projektin aikana vedenpinnan nostamisesta aiheutuneet haitat korvattiin maanomistajille. Projektin loputtua turve-

pato kaivettiin auki keväällä 1974 ja järvi palautui nopeasti kasvillisuuden peittämäksi vesijättömaaksi, jossa tulva-aikoja lukuunottamatta avovettä on vain alueen läpi kulkevassa uomassa.

Tutkimusmenetelmät

Liesjärvi on vuosina 1971 ja 1972 takseerattu Linkolan (1959) esittämän menetelmän mukaan, jossa (I) sinisorsa- ja telkkäkannat lasketaan huhti-toukokuun vaihteessa, (II) puolisukeltajat toukokuun puolella välissä, (III) sotkat ja uikut toukokuun lopussa sekä (IV) rantalinnut ja yöhuutajat juhannuksen tienoilla. Vuonna 1974 suoritettiin vain kaksi ensimmäistä laskentakierrosta ja vuonna 1977 ensimmäinen ja kolmas laskentakerta. Järvi on takseerattu kiertämällä järvi kävelleen ympäri.

Ensimmäisellä, vapun tienoilla tapahtuvalla laskentakierroksella vesilinnut oli helppo takseerata, koska vesi on silloin korkealla. Toukokuun lopun laskentakierroksella vesi on laskenut ja ruoho kasvanut, jotenka osa linnuista jää tällöin havaitsematta. Kahlaajien ja rantaviivan tuntumassa pesivien pikkulintujen (kuten pajusirkku, keltävästäräkki ja ruokokerttunen) havaitseminen on hankalampaa kuin vesilintujen takseeraus, jotenka tuloksista saa vain auttavan kuvan näiden lajien runsaudesta.

Tulokset

Seuraavassa taulukossa on esitetty eri lajien

I Parimäärät

II Prosentuaalinen osuus vesilintupopulaatiosta

III Parimäärä neliökilometriä kohden (ala 70 ha)

	I				II				III			
	1971	72	74	77	1971	72	74	77	1971	72	74	77
Härkälintu	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Mustakurkku-uikku	5	3	1	-	7	5	4	-	7	4	1	-
HeinäSORSA	24	22	16	7	32	36	64	50	34	31	23	10
Tavi	12	6	6	4	16	10	24	29	17	9	9	6
HeinäTavi	-	1	1	-	-	2	4	-	-	1	1	-
Jouhisorsa	2	5	-	-	3	8	-	-	3	7	-	-
Haapana	10	6	-	-	13	10	-	-	14	9	-	-
Lapasorsa	6	2	-	-	8	3	-	-	9	3	-	-
Tukkasotka	3	7	-	1	4	11	-	7	4	10	-	1
Punasotka	8	2	-	1	10	3	-	7	11	3	-	1
Telkkä	6	6	1	1	9	10	4	7	9	9	1	1
Nokikana	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Yhteensä	76	62	25	14	100	100	100	100	109	89	36	20

Muiden lajien parimäärät vuosina 1971 ja 1972:
(+ = havaittu pesivänä)

	1971	1972	1977
Luhtahuitti	2	1	
Töyhtöhyppä	7	4	+
Taivaanvuohi	7	7	+
Kuovi	1	2	+
Metsäviklo	1	2	+
Liro	7	10	+
Rantasipi	1	1	
Punajalkaviklo	-	3	+
Kurki	1	1	+(1)
Kalalokki	-	1	-
Naurulokki	-	2	-
Västäräkki	3	7	+
Keltavästäräkki	6	9	+
Pajusirkku	2	2	+
Ruokokerttunen	5	3	+
Muut yhteensä	43	55	

Oheisesta taulukosta on havaittavissa vesilintukantojen romahdusmainen lasku vedenpinnan laskemisen myötä. Liesjärven pato aukaistiin vuoden 1974 huhtikuussa ja samana keväänä suuri osa järven entisistä vesilintulajeista jätti pesimättä. Vuosina 1971 ja 1972 Liesjärvi oli erinomainen lintujärvi ja vuonna 1971 saatu vesilintutiheys 109 paria/km² ja vesi- ja rantalintutiheys 154 paria/km² ovatkin Suomen oloissa poikkeuksellisen suuria. Laitilassa sijaitsevan entrofisen Pehtjärven lintutiheydeksi on saatu 102,6 paria/km² ja vesilintujen osalta 59,3 paria/km² (Rautanen 1970). Lappeenrannan seudulla on useitten järvien vesi- ja rantalinnuston tiheydeksi saatu 100,3 paria/km² (Löfgren 1967).

Muuttavasta linnustosta

Koska järven pohjoispäässä oleva pato on aukaistu vain osittain, vesi pysyy nykyäänkin kevättulvien aikana padon yläreunan tasolla toukokuun alkupäiviin saakka. Huhtikuussa avoinna lainehtiva ruovikkojärvi vetääkin puoleensa muuttavia vesilintuja, jotka viipyvät paikalla siihen saakka, kunnes tulvajärvi muuttuu ruovikoksi. Mikäli veden pinta olisi korkeammalla, useat järvellä lepäileviä vesilinnuista jäisivät sinne pesimään.

Lintujen kevätmuuton erityispiirre Liesjärvellä on metsähanhien ja laulujoutsenten runsas esiintyminen. Joutsenet tulevat järvelle maaliskuussa ja viimeiset lähtevät vasta toukokuussa. Huippuaikana, huhtikuun puolella välissä järvellä on nähty ruokailevan yli 50 laulujoutsenta. Metsähanhille Liesjärvi ja sitä ympäröivät suot ovat kerääntymispaikka, jossa ne viivyttelivät muuttoaan siksi kunnes lumet sulavat niiden pohjoisilta pesimäsoilta. Huhtikuun loppupäivinä järvellä on nähty ruokailevan yli 200 hanhea. Syysmuuton aikana Liesjärvellä ei ole nähty lepäileviä joutsenia tai hanhia, koska järven allas on tällöin yleensä kuiva. Mielenkiintoinen havainto on Liesjärvellä ainakin 13.6.1977 saakka oleskellut vanha laulujoutsen. Havainto viittaa siihen, että laji saattaisi lähivuosina pesiä järvellä varsinkin, jos sen vedenpintaa hieman nostettaisiin.

Yhteenveto

Liesjärvi on Laitilan ja Euran rajalla sijaitseva kuivattu järvi ja nykyinen vesijättömaa, jonka pinta-ala on 70 ha. Vuonna 1969 järvi padottiin ja sen vedenpinta nousi vajaan metrin. Samalla Liesjärvestä tuli erinomainen lintujärvi. Vuonna 1974 pato aukaistiin ja vesilintujen määrät putosivat murto-osaan entisestä.

Lintujen kevätmuuton erityispiirre Liesjärvellä on metsähanhien ja laulujoutsenten runsas esiintyminen. Mikäli järven pinta voitaisiin palauttaa laskuojan padon korkeuteen, Liesjärvestä tulisi parissa vuodessa hyvä lintujärvi.

Lähteet

- Haukioja, M - Kalinainen, P, 1977. Satakunnan luonnonsuojeluselvitys 1976. Satakunnan seutukaavaliitto. Sarja A:113.
- Linkola, P, 1959. Zur Methodik der quantitative Vogelforschung in den Binnengewässern. Ornis Fennica 36:66-78.
- Löfgren, S, 1967. Lappeenrannan järvien ja lampien linnuston koostumuksesta 1966-1967. Ibid. 44:99-106
- Pihajoki, O, 1971. Koskeljärven ja Liesjärven linnuston koostumuksesta vuonna 1971. Muistio vesihallitukselle.
- Rautanen, H, 1970. Laitilan Pehtjärven vesi- ja rantalinnusto vuosina 1967 ja 1970. Tiedon antaja N:o 1.
- Varsinais-Suomen seutukaavaliitto, 1971. Lounais-Suomen seutukaava. Suoja-aluesuunnitelma. Suojelualueet ja -kohteet.